

ASIA Käräjäoikeuden menettely hakemusasiasa**ASIAN VIREILLETULO**

Hovioikeuden presidentti on 21.5.2019 päivätyllä kirjeellään ilmoittanut oikeuskanslerille tapahtumista eräässä käräjäoikeudessa käsitellyssä lapsen huoltoa koskeneessa hakemusasiasa. Presidentti on oheistanut kirjeeseensä muun ohella kyseisessä asiassa puheenjohtajana toimineen kärjätuomarin 3.5.2019 päivätyn selvityksen ja 16.5.2019 päivätyn käräjäoikeuden laamannin lausunnon hovioikeudelle.

Asiakirjojen perusteella tapauksessa näytti olevan kyse siitä, että käräjäoikeus oli toimittanut kyseisessä hakemusasiasa hakijan vastapuolen (jälj. *asiaan osallinen*) asiamiehenä toimineelle asianajajalle puheenjohtajan laatimaksi merkityn ratkaisukonseptin, joka koski myöhemmin annettavaksi tarkoitettua päätöstä. Käräjäoikeus oli myöhemmin ilmoittanut osapuolten asiamiehille, että ratkaisua ei annetakaan konseptin mukaisena päivänä. Asia oli kuitenkin selvityksestä ilmenevin tavoin ollut pitkään merkittynä käräjäoikeudessa ”ratkaistu”-tilaan, vaikka asian käsittely oli ollut käräjäoikeudessa edelleen kesken. Asiaan osallinen oli sittemmin toimittanut käräjäoikeuteen asiaa koskeneen jatkokäsittelylupahakemuksen ja valituksen sekä kantelun hovioikeudelle, jotka oli myöhemmin selvityksestä ilmenevin tavoin peruutettu, koska asia oli käräjäoikeudessa edelleen vireillä.

SELVITYS

Käytettävissäni on ollut kärjätuomarin hovioikeudelle antama selvitys ja käräjäoikeuden laamannin hovioikeudelle antama lausunto. Olen lisäksi varannut kärjätuomarille tilaisuuden täydentää selvitystään. Käräjäoikeus on toimittanut oikeuskanslerinvirastoon kärjätuomarin 28.10.2019 päivätyn lisäselvityksen.

Asiassa on lisäksi hankittu tietoja asiaan osallisen asiamiehenä toimineelta asianajajalta.

RATKAISU

Tapahtumista ja hankitusta selvityksestä

Käräjäoikeudessa käsitellyssä hakemusasiassa toimitettiin 4.10.2018 asiaan osallisille ilmoitus ratkaisun antamisesta 18.10.2018. Lapsen huoltoa koskevaan hakemukseen ei ollut annettu vastausta määräajassa. Käräjätuomari toimitti 12.10.2018 asiaan osallisen asiamiehenä toimineelle asianajajalle kertomansa mukaan vahingossa ratkaisukonseptin, joka koski 18.10.2018 annettavaksi tarkoitettua päätöstä. Asiakirjojen mukaan käräjätuomari ilmoitti samana päivänä (12.10.2018) asianajajalle, että ”Liite lähti vahingossa”. Asiaan osallinen vastasi hakemukseen määräajan jälkeen, mutta ennen ilmoitettua ratkaisun antamista. Käräjätuomari toteaa, että harkinnan jälkeen asiassa annettu vastaus huomioitiin ja ratkaisun antaminen peruutettiin. Käräjäsihteeri ilmoitti käräjätuomarin pyynnöstä 15.10.2018 asian osapuolten asiamiehille, että ratkaisua ei annetakaan ratkaisukonseptin mukaisena päivänä.

Asiaan osallisen asiamiehenä toiminut asianajaja toimitti 19.11.2018 käräjäoikeuteen asiaa koskeneen jatkokäsittelylupahakemuksen ja valituksen sekä kantelun. Käräjätuomari kertoo sattumalta havainneensa käräjäoikeuden kansliassa kyseiset asiakirjat. Käräjätuomari toteaa omalta osaltaan tulkinneensa asian kantelun luontoiseksi, koska ”asiassa oli joka tapauksessa selvää, ettei ratkaisua oltu annettu ja siitä oli ilmoitettu 15.10.2018 vastaajan [asiaan osallisen] asiamiehelle”. Käräjätuomarin mielestä ”lähinnä kanteluksi” tulkittavat muutoksenhakuasiakirjat tuli toimittaa hovioikeudelle, ja näin käräjäoikeus myös menetteli.

Asianajaja peruutti 14.12.2018 valituksen ja tuomiovirhekantelun sen vuoksi, että käräjäoikeus hänen mukaansa ilmoitti samana päivänä hänelle asian käsittelyn edelleen jatkuvan käräjäoikeudessa. Valittajan peruutettua valituksensa ja tuomiovirhekantelunsa lausunnon antaminen niistä raukesi hovioikeuden 8.1.2019 antamalla päätöksellä.

Selvityksen mukaan asia oli käräjäoikeudessa merkitty ratkaistuksi 18.10.2018 ja asialle oli annettu päätösnumero. Myöhemmin asian päiväkirjalehdelle oli kirjattu ”Osaratkaisu – Erhe”, ”Ratkaisusta valitettu” ja ”Lähetetty HO:een”. Valitus oli kirjattu saapuneeksi 19.11.2018 ja asiakirjat lähetetyiksi hovioikeuteen 20.11.2018. Päiväkirjan ”Vaiheet”-kohdan mukaan asian tilaa oli muutettu 20.11.2018 ja selitykseksi oli kirjattu ”Ratkaisua ei annettu 18.10.2018”.

Käräjäoikeuden laamanni on täydentänyt käräjätuomarin hovioikeudelle antamaa selvitystä. Laamannin mukaan käräjätuomari oli itse ottanut asian ratkaisulle päätösnumeron jo etukäteen ratkaisukonseptia laatiessaan, jolloin tämä oli myös kirjannut asian ”ratkaistu”-tilaan. Kerrottu oli ilmeisesti tapahtunut jo ennen 12.10.2018. Käräjätuomari oli päädyttyään siihen, ettei ratkaisua voikaan antaa, antanut käräjäoikeuden palveluksesta sittemmin pois siirtyneelle käräjäsihteerilleen ohjeen tiedottaa tästä asianosaisia ja poistaa juttu ”ratkaistu”-tilasta. Käräjäsihteeri oli kuitenkin laamannin mukaan huomannut toteuttaa tästä vain ensin mainitun tiedottamisen. Käräjätuomari oli huomannut asian olleen väärässä tilassa vasta lähettäessään kanteluksi tulkitsemaansa asiakirjanippua hovioikeuteen. Käräjätuomari oli tuolloin (20.11.2018) huolehtinut siitä, että ”ratkaistu”-tila poistetaan.

Selityksenä sille, että asiaan osallinen oli valittanut ja kannellut asiassa, laamanni arvelee seuraavaa: ”Saattaa olla, että asiakas on 18.10.2018 tai sen jälkeen kuitenkin soittanut käräjäoikeuden kansliaan varmistaakseen, ettei juttua todellakaan ole ratkaistu tuolloin, ja on sitten saanut väärän vastauksen. Tämä selittäisi asiakkaan turvautumisen valitukseen ja tuomiovirhekanteluun.”

Asiaan osallisen asianajaja muistelee, että hän itse tai asianajosihteeri olisi soittanut kärjäsihteerin lähettämän viestin (jossa siis ilmoitettiin, että ratkaisua ei anneta ratkaisukonseptin mukaisena päivänä) jälkeen kärjäoikeuteen. Tämä oli asianajajan mukaan tehty asiantilan varmistamiseksi, ”kun prosessi oli hieman epäselvä tai kun siitä jäi hieman epävarma kuva tuolloin, ja että alla kuvatus mukaisesti olisimme saaneet virheellisen vastauksen puhelimitse kärjäoikeudesta, jonka perusteella ryhdyttiin sitten myös laatimaan jatkokäsittelylupahakemusta valituksineen”. Asianajaja muistelee myös itse soittaneensa kärjäoikeuteen hoitaessaan asiaa, mutta saamatta kärjätuomaria puhelimitse kiinni. Asianajaja ei kertomansa mukaan kuitenkaan enää muista tarkempia yhteydenottoyritysten ajankohtia tai kuka oli kärjäoikeudessa vastannut puhelimeen.

Arviointi

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa.

Tuomioistuinlain (673/2016) 9 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan tuomarin on muun ohella oltava virkatoimissaan tunnollinen ja huolellinen.

Valtion virkamieslain (750/1994) 14 §:n 1 momentin mukaan virkamiehen on muun ohella suoritettava tehtävänsä asianmukaisesti. Lain 3 a §:n 1 momentin mukaan kyseistä lakia sovelletaan tuomarin virkaan ja tuomariin, jollei laissa toisin säädetä.

Selvää on, että kärjätuomari menetteli virheellisesti lähettäessään hankitusta selvityksestä ilmenevästi asiaan osallisen asianajajalle sähköpostiviestin, jonka liitteenä oli myöhemmin annettavaksi tarkoitettua päätöstä koskenut konsepti. Kärjätuomari toimitti siis ennen kyseisen ratkaisun antamista asianajajalle asiakirjan, josta ilmeni annettavaksi tarkoitettua ratkaisun sisältö. Kärjätuomari kertoo lähettäneensä asiakirjan vahingossa sähköpostin liitetiedostona, kun hänen tarkoituksenaan oli ollut lähettää asiaa koskenut ratkaisuilmoitus. Minulla ei ole aihetta kyseenalaistaa kärjätuomarin kertomaa. Huolimatta siitä, että kärjätuomari lähetti päätöskonseptin erehdyksessä ja konseptin mukaista ratkaisua ei sittemmin annettu, on kärjätuomarin virheellinen menettely vaarantanut luottamusta lainkäyttötoiminnan asianmukaisuuteen.

Asiassa on jäänyt jossain määrin epäselväksi se tapahtumainkulku, joka johti asiaan osallisen tekemään jatkokäsittelylupahakemukseen ja valitukseen sekä kanteluun hovioikeudelle. Riidatonta on, että asiaan osallisen asianajajalle ilmoitettiin, että kärjäoikeus ei annakaan ratkaisua ilmoitettuna päivänä 18.10.2018. Toisaalta riidatonta on, että asia oli kärjäoikeuden diaarijärjestelmässä merkittynä tuolloin ratkaistuksi (ja asialle oli annettu päätösnumero) yli kuukauden ajan aina siihen asti, kun kärjätuomari havaitsi asiaan osallisen asiakirjat kärjäoikeuden kansliassa ja lähettäessään tätä kanteluksi tulkitsemaansa asiakirjanippua hovioikeuteen 20.11.2018.

Asianajaja muistelee, että hän itse tai asianajosihteeri oli soittanut kärjäsihteerin lähettämän viestin jälkeen kärjäoikeuteen ”asiantilan varmistamiseksi”, eli sen varmistamiseksi, annettiinko ratkaisu 18.10.2018. Selvyyttä mahdollisen puhelun tarkasta ajankohdasta tai puheluun vastaajasta ei ole enää saatavissa. Ymmärrettävää on, että asianajaja on halunnut asiantilan vielä varmistaa, koska hänelle oli toimitettu asiaa koskenut päätöskonsepti. Sinänsä mahdollista ja ymmärrettävää myös on, että kärjäoikeuden kansliassa olisi tällaiseen puheluun vastattu asian tulleen ratkaistuksi 18.10.2018, koska tällainen tieto järjestelmässä oli. Tämä oli siis kuitenkin virheellinen tieto, koska asian käsittely kärjäoikeudessa edelleen jatkui.

Kyseinen virheellinen tieto seurasi siitä, että kärjäjätuomari oli ottanut asian ratkaisulle päätösnumeron jo etukäteen päätöskonseptia laatiessaan, jolloin hän oli myös kirjannut asian ”ratkaistu”-tilaan. Selvityksen mukaan kärjäjätuomari antoi sihteerilleen tehtäväksi poistaa juttu ”ratkaistu”-tilasta samalla kun tämä ilmoitti asianosaisille ratkaisun antamisen peruuttamisesta, mutta sihtööri huomasi toteuttaa tästä vain mainitun tiedottamisen. Asian ratkaisutietoa ei siis asianmukaisesti korjattu, kun päätöstä ei annettukaan ennakkoon ilmoitettuna (konseptin mukaisena) päivänä 18.10.2018. Korjaus tehtiin vasta 20.11.2018.

Kärjäjätuomari toimi käsillä olevan hakemusasian puheenjohtajana ja hän kirjasi itse asian ratkaistuksi kärjäjäoikeudessa. Katson hänen olevan vastuussa tästä ratkaisutiedon virheellisyydestä, joka näyttää osaltaan johtaneen siihen, että asiaan osallinen teki käytännössä tarpeettoman jatkokäsittelylupahakemuksen ja valituksen sekä kantelun hovioikeudelle. Totean selvyiden vuoksi, että käytettävissä olevien tietojen perusteella kärjäjätuomarin menettely ei sinällään vaikuttanut hakemusasian käsittelyyn, joka sittemmin päättyi asianosaisten sovintoon elokuussa 2019.

Toimenpiteet

Saatan kärjäjätuomarin tietoon käsitykseni hänen virheellisestä menettelystään hakemusasian käsittelyssä. Tässä tarkoituksessa lähetän tämän päätökseni hänelle.

Jäljennös päätöksestä lähetetään tiedoksi kärjäjäoikeuden laamannille ja hovioikeuden presidentille.

Apulaisoikeuskansleri

Mikko Puumalainen

Esittelijäneuvos

Markus Löfman

OIKEUSKANSLERINVIRASTO
